

תוכן העניינים

מבוא..... 4

סקירת ספרות..... 5

משבר דרום מזרח אסיה..... 5

משבר סאב פריים..... 14

משבר דוטקום..... 16

סיכום..... 21

מקורות..... 23

מבוא

שלושה משברים זעזעו את כלכלות העולם ב- 25 השנים האחרונות: ראשית המשבר בגדול שהיה בדרום מזרח אסיה לאחר שנת 1997, שהיה הגדול באזור. באמצע שנות התשעים עלתה הריבית בארה"ב, והמשקיעים התכווננו לעברה. הדולר התחזק, והיות ורוב המטבעות באזור דרום מזרח אסיה היו צמודים לדולר, הדבר פגע ביצוא והגדיל את הגירעונות. בנוסף, האשראי היה רב וקל להשגה, דבר שהוביל לבועת נכסים שהתפוצצה, לקריסות של חברות ולפאניקה כללית.

שנית, משבר הסאב פריים בשנת 2008. הוא בא על רקע הצמיחה בכלכלת העולם בשנים האחרונות נבעה בעיקר מגידול בצריכה הפרטית בארצות-הברית, במימון על ידי נטילת משכנתאות ואשראי צרכני. זה הביא לעליה בביקושים לשירותים ולסחורות הביא להגדלת הייצור העולמי על-ידי הפירמות, והן מימנו את הגידול בייצור באמצעות נטילת אשראי. מחירי שוקי הדיור והסחורות עלו. הגופים שנתנו משכנתאות ואשראי צרכני איגחו את ההלוואות: מוסד פיננסי סיפק משכנתאות לרוכשי בתים, שנמכרו כניירות ערך עבור ציבור המשקיעים; כך נוצר מקור מימון נוסף לבנקים. הביקוש הגובר להשקעות במכשירים פיננסיים גרם למוסדות הפיננסיים בארה"ב להגמיש את התנאים לקבלת משכנתאות, ומיליוני רוכשי דירות בעלי יכולת פירעון נמוכה קיבלו משכנתא, כך נוצר ה Sub-prime בשוק המשכנתאות. בעקבות עלייה חדה בשער הריבית בארה"ב התקשו לווים רבים לעמוד בתשלומי המשכנתא. תזרימי המזומנים של האג"ח התעכבו, ומחירן ירד. ירידת מחירי הדיירות הביאה להחרפת התהליך ירידת מחירי האג"ח הביאה לפגיעה בנכסיהם של מוסדות פיננסיים ברחבי העולם, לפשיטות רגל ולמשבר אשראי חריג בהיקפו

משבר שלישי היה הדוטקום, שהחל בשנת 2000. צפיות לא מציאותיות של הקמת חברות אינטרנט הביאו להנפקות מוצלחות פי 2 לערך החברה מיום ההנפקה ולמחרת. הייתה תחושה של הזדמנות פעם בחיים לעשות כסף קל, הייתה אפילו תחושה שההזדמנות באה כדי להישאר. אבל שני אירועים בחודש מרץ 2000 תרמו לצניחות החדות: האחד היה שב- 14 במרץ 2000 הוציאו הנשיא קלינטון וראש ממשלת אנגליה בלייר הצהרה משותפת המציעה שלמדענים ברחבי העולם תהיה גישה חופשית למחקר מיפוי הגנום האנושי, ואז החלה הייתה ריצה חזקה לכיוון המגזר הביוטכנולוגי. המניות הגנומיות נפלו וטלטלו את השוק. לשבעים וארבעה אחוז מהחברות בתחום היו תזרימי מזומנים שליליים, חברות אינטרנט רבות לא היו יכולות להישאר בעסקים מספיק זמן כדי לעבור משלב הפסדי תחיל הפעילות המוקדמת לרווחים בהמשך. תוצאות המשבר היו שמדד האינטרנט אבד 19 אחוז מערכו רק באפריל 2000; לפחות 60 אחוז מערכי ההון בחברות האינטרנט אבדו בסוף השנה; יותר מ- 140 חברות אינטרנט נסחרו בשני דולר למניה ומטה ויותר ממחצית מתחת לחמישה דולר. שווי השוק של חברות האינטרנט שעברו הנפקות ירד מ- 1- טריליון דולר במרץ 2000 ל- 572 מיליארד דולר בדצמבר. כ- 800 חברות אינטרנט נעלמו

סקירת ספרות

משבר דרום מזרח אסיה

תחילתו של המשבר הפיננסי הגדול בתולדות מזרח אסיה בתקופה בה נרשמה באזור צמיחה חדה עד שהחל להפוך לחלק מהעולם המפותח. עד שנת 1997, הריבית הגבוהה במדינות האזור הייתה אטרקטיבית לגבי המשקיעים הזרים, דבר שהוביל לצמיחה של בין 8% ל-12%, שנקראה הנס הכלכלי האסיאתי.

באמצע שנות התשעים עלתה הריבית בארה"ב, והמשקיעים התכווננו לעברה. הדולר התחזק, והיות ורוב המטבעות באזור דרום מזרח אסיה היו צמודים לדולר, הדבר פגע ביצוא והגדיל את הגירעונות. בנוסף, האשראי היה רב וקל להשגה, דבר שהוביל לבועת נכסים שהתפוצצה, לקריסות של חברות ולפאניקה כללית.

"כסף החם" החל לברוח, והביא לפיחות במטבע. תרמו לכך ספקולנטים שסחרו בשוק המט"ח בסכומים גדולים. הם, יחד עם מדיניות הכלכלית של ארה"ב, הואשמו בהרס הכלכלה המלוזת דרך ספקולציה מסיבית על המטבע המקומי.

שורש המשבר ברוב המדינות נעוץ בגירעון בחשבון השוטף שהולך וגדל לרמות של כ-5%-7% - במונחי תוצר ותחושה שגירעון זה עלול עוד לגדול כתוצאה מקיפאון או גידול איטי ביצוא והמשך התרחבות ביבוא. ההאטה ביצוא באותן מדינות (בעיקר תאילנד, קוריאה הפיליפינים ודרום וויטנאם), נובעת מכניסת מדינות שסחורותיהן זולות יותר כגון סין, המתחרות במגוון מוצרי LOW-TECH. שער החליפין באותן מדינות נוהל על ידי הבנק המרכזי כמעט ללא כל השפעה של כוחות השוק והמשק בכללותו. שער חליפין קבוע הביא לגידול מהיר באשראי לטווח קצר במטבע המקומי. התקפה עליו גרמה לפשיטות רגל של מוסדות פיננסיים רבים ושל חברות עסקיות אשר היו חשופות לתנודות חדות בשע"ח. תהליך זה של פיחות חד, ריסון מוניטארי ופיסקאלי, פשיטות רגל, ומצוקות אשראי מוכתב בדרך כלל על ידי קרן המטבע כתנאי לקבלת סיוע פיננסי אשר גרם למשבר כלכלי באותן מדינות ובכך הוא משפיע על הצמיחה העולמית. היקף יבוא הסחורות של מדינות דרום מזרח אסיה מסך היבוא העולמי נאמד בכ- 28%. המשבר פקד בעיקר את מלזיה, תאילנד, דרום קוריאה והפיליפינים, משקים בעלי משקל כבד באזור, זה כמו סין ויפן, כמעט ולא נפגעו.

על פי Rajan & Zingales (1998), יש נטייה של השווקים הפיננסיים בארה"ב להתעלם לטווח ארוך מלקוחות פוטנציאליים תוך התמקדות בתוצאות דוחות רבעוניים. נשמעו שיחות חוזרות ונשנות על הצורך בארה"ב לאמץ חוקים חדשים שיאפשרו למשקיעי כספים לראות באופן יותר תדיר את מצב ותשואת ההשקעות שלהם, וכדי להתקדם לעבר היחסים המבוססים יותר בין משקיע למידע על ההשקעות, כמו במודל השקעות הנהוג ביפן.